

KOPAONIČKA ŠKOLA
PRIRODNOG PRAVA
SLOBODAN PEROVIĆ

Universitas Iuris
Naturalis Copaonici

UNIFIKACIJA PRAVA I PRAVNA SIGURNOST

Zbornik radova 33. Susreta
Kopaoničke škole prirodnog prava
Slobodan Perović

MEĐUNARODNA NAUČNA
KONFERENCIJA

Beograd, 2020. | Tom II

33
godina

Projekti i publikacije Kopaoničke škole prirodnog prava predstavljaju poseban interes za UNESCO jer one nesumnjivo doprinose unapređenju ljudskih prava i jačanju Međunarodnog prava. Njihov cilj u potpunosti odgovara tekućem procesu reformi ljudskih prava u okviru sistema OUN.

(Iz obrazloženja Odluke UNESCO o dodeli pokroviteljstva Kopaoničkoj školi prirodnog prava od 6. juna 2005.)

KOPAONIČKA ŠKOLA PRIRODNOG PRAVA – SLOBODAN PEROVIĆ
KOPAONIK SCHOOL OF NATURAL LAW – SLOBODAN PEROVIĆ

Universitas Iuris Naturalis Copaonici
Trideset treći susret
33rd Meeting

**UNIFIKACIJA PRAVA
I PRAVNA SIGURNOST**
**UNIFICATION OF LAW
AND LEGAL CERTAINTY**

Zbornik radova 33. susreta Kopaoničke škole prirodnog prava
– Slobodan Perović
Proceedings of the 33rd Meeting of Kopaonik School of Natural Law
– Slobodan Perović

MEĐUNARODNA NAUČNA KONFERENCIJA
INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

Beograd, 23. decembar 2020
Belgrade, 23 December 2020

Tom II/Volume II

Beograd, 2020

UNIFIKACIJA PRAVA I PRAVNA SIGURNOST
UNIFICATION OF LAW AND LEGAL CERTAINTY

Zbornik radova 33. susreta Kopaoničke škole prirodnog prava – Slobodan Perović
Proceedings of the 33rd Meeting of Kopaonik School of Natural Law – Slobodan Perović

Međunarodna naučna konferencija, 23. decembar 2020.

International Scientific Conference, 23 December 2020

Izdavač/Publisher

Kopaonička škola prirodnog prava – Slobodan Perović

Krunska 74, Beograd

E-Mail: office@kopaonickaskola.rs

www.kopaonikschool.org

Glavni i odgovorni urednik/Editor-in-Chief

JELENA S. PEROVIĆ VUJAČIĆ

Predsednik Kopaoničke škole prirodnog prava – Slobodan Perović

President of the Kopaonik School of Natural Law – Slobodan Perović

Sekretar/Secretary

Andrea Nikolić

Uređivački odbor/Editorial Board

prof. dr Miroslav Đorđević, prof. dr Đorđe Đorđević, dr Hajrija Mujović, mr Gordana Petković, prof. dr Edita Kastratović, dr Božidar Otašević, prof. dr Milan Škulić, prof. dr Olga Cvejić-Jančić, prof. dr Dragoljub Kavran, prof. dr Dobrosav Milovanović, prof. dr Zoran Lončar, dr Christa Jessel-Holst, prof. dr Dragor Hiber, akademik prof. dr Zoran Rašović, prof. dr Nikola Mojović, Ljubica Milutinović, prof. dr Gordana Ilić-Popov, akademik prof. dr Mirko Vasiljević, dr Dragiša Slijepčević, Miroslav Nikolić, Jasminka Obućina, prof. dr Jelena S. Perović Vujačić, dr Thomas Meyer, dr Nataša Hadžimanović, akademik prof. dr Vitomir Popović, prof. dr Stojan Dabić, Predrag Trifunović, Dimitrije Milić, prof. dr Sanja Danković Stepanović, prof. dr Gordana Stanković, prof. dr Nebojša Šarkić, prof. dr Rodoljub Etinski, akademik prof. dr Radovan Vukadinović, prof. dr Gordana Vukadinović, prof. dr Saša Bovan, prof. dr Vladan Petrov.

Međunarodni naučni odbor/International Scientific Committee

Xavier Blanc-Jouvan (profesor emeritus, *Université Paris I Panthéon-Sorbonne*, Francuska), akademik prof. dr Rajko Kuzmanović (predsednik Akademije nauka i umjetnosti Republike Srpske, Bosna i Hercegovina), dr Christa Jessel-Holst (Max Planck Institut za uporedno i međunarodno privatno pravo, Hamburg, Nemačka), prof. dr Francesca Fiorentini (Univerzitet u Trstu, Italija), akademik prof. dr Zoran Rašović (Crnogorska akademija nauka i umjetnosti, Crna Gora), akademik prof. dr Vlado Kambovski (Makedonska akademija nauka i umjetnosti, Severna Makedonija), dr Aleksandra Maganić (Pravni fakultet Univerziteta u Zagrebu, Hrvatska), dr Mateja Đurović (*King's College London*, Velika Britanija).

Kompjuterska obrada/Pre-print

Javorina Beker

Dizajn korica/Cover design

Uroš Živković

Tiraž/Number of Copies:300

Štampa/Print

FUTURA, Novi Sad

ISBN-978-86-903009-7-6 (serija) / ISBN-978-86-903009-9-0

Radovi u ovom Zborniku podležu anonimnoj recenziji od strane dva recenzenta. Recenzije i spisak recenzenata dostupni su u arhivi Kopaoničke škole prirodnog prava. Ocene iznesene u člancima objavljenim u ovom Zborniku lični su stavovi njihovih autora i ne izražavaju stavove uredništva ni institucija u kojima su autori zaposleni.

PRAVNE STRANPUTICE KOD PRODAJE DUŽNIKA U STEČAJU

U stečajnom zakonodavstvu i pravnoj teoriji Republike Srpske i Srbije nedovoljno su razgraničeni instituti prodaje stečajnog dužnika kao pravnog lica i prodaje imovine stečajnog dužnika u celini. U Zakonu o stečaju Srbije postupak i uslovi primene oba instituta se bezmalo na jedinstven način uređuju. Zakonom o stečaju Republike Srpske posebno se uređuje institut prodaje dužnika kao pravnog lica, dok se institut prodaje dužnikove imovine kao celine predviđa kao jedna od mera u sklopu plana reorganizacije. Zakonodavac RS-a zanemaruje činjenicu da je prodaja dužnikove imovine kao celina moguća i u redovnom stečajnom postupku i da je potrebno da se ona podrobnije pravno uredi, imajući u vidu njene značajne ekonomske i pravne efekte za stečajnog dužnika i stečajne poverioce. Zakonodavac Srbije ne vodi dovoljno računa o zaštiti interesa poverilaca i pravima vlasnika kapitala kod primene ovih instituta. U ovom članku se analiziraju osobenosti oba pravna instituta i uočavaju pravne praznine i manjkavosti u njihovom uređenju u pravima Republike Srpske i Srbije. Autor se zalaže za izmene stečajnog zakonodavstva unošenjem, odnosno dopunjavanjem odredaba kojima bi se uredili ovi instituti, pri čemu kao uzori mogu poslužiti hrvatsko i nemačko pravo.

Ključne reči: stečaj, prodaja stečajnog dužnika kao pravnog lica, prodaja imovine stečajnog dužnika kao celine

---

Prof. dr Dijana Marković-Bajalović, redovni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Istočnom Sarajevu, e-mail: dijana.markovicbajalovic@pravni.ues.rs.ba.

U V O D

Prodaja dužnika u stečaju zaokuplja pažnju teoretičara i praktičara stečajnog prava. Smatra se da ovaj metod unovčenja stečajne mase ima prednosti nad klasičnom prodajom pojedinačnih stvari ili prava iz dužnikove imovine. Ovim načinom prodaje može se dobiti veći iznos novca za stečajnu masu, pri čemu se troškovi stečaja smanjuju. Samim tim, poverioci se namiruju u većem iznosu. Nije zanemarljiva ni činjenica da se stečajni postupak brže okončava. Sve zajedno doprinosi većoj efikasnosti stečajnog postupka. Unovčenje stečajne mase jednom transakcijom ima i svoje mane. Najveći problem predstavlja pravilno određivanje prodajne cene. Strana iskustva pokazuju da se dužnik, po pravilu, prodaje po znatno manjoj ceni nego što realno vredi. Razlog tome su, najčešće, privatni interesi lica uključenih u prodaju (stečajnog upravnika, ili uprave dužnika u jurisdikcijama koje predviđaju mogućnost samostalne uprave dužnika u stečaju) i nedovoljan kapacitet sudova da procene stvarnu vrednost dužnikovog poslovanja/imovine. Mehanizmi pravne zaštite interesa poverilaca koji su razrađeni u zakonodavstvima sa dugom tradicijom stečajnog zakonodavstva, pokazali su neadekvatnim da razreše taj problem.¹

Institut prodaje dužnika nije nov u našem zakonodavstvu.² Uprkos tome, on još uvek nije adekvatno regulisan. Domaće zakonodavstvo o stečaju,³ a u izvešnoj meri i pravna teorija, zanemaruju činjenicu da se dužnik može prodati na dva načina: tako što će se prodati dužnik kao pravno lice, i tako što će se unovčiti celina dužnikove imovine. Reč je o dva zasebna pravna instituta, koji zahtevaju različito pravno uređenje i izazivaju različite posledice u pogledu položaja stečajnog dužnika, njegovih poverilaca i članova.

Domaća naučna i stručna literatura mnogo više pažnje posvećuje institutu prodaje dužnika kao pravnog lica.⁴ Jedan od razloga tome je što zakonodavac taj

¹ Lynn M. LoPucki, Joseph W. Doherty, "Bankruptcy Fire Sales", *Michigan Law Review*, Tom 106, br. 1, 2007, 1–59.

² Institut prodaje dužnika uređivao je Zakon o prinudnom poravnanju, stečaju i likvidaciji, *Službeni list SFRJ*, br. 84/89 i *Službeni list SRJ*, br. 37/93 i 27/96, čl. 129–130. V. Marko Marjanović, "Uslovi za prodaju dužnika kao pravnog lica prema novim stečajnim propisima", *Pravo i privreda*, br. 10–12, Beograd, 2010, 177–178.

³ Za svrhe ovog rada, pojam domaće zakonodavstvo obuhvata zakonodavstvo Republike Srbije i Republike Srpske.

⁴ V. Mihailo Velimirović, "Ugovor o kupoprodaji stečajnog dužnika kao pravnog lica", *Zbornik radova u spomen prof. dr Miodraga Trajkovića*, (ur. Mirko Vasiljević), Beograd, 2006, 563–575; Mihailo Dika, "Prodaja stečajnog dužnika kao pravnog lica", *Svojinski odnosi u pravnom poretku*, Tema V tradicionalnog susreta jugoslovenskih pravnika, održanog 12–14. decembra 1991. (ur. Slo-

institut izričito uređuje. Tako se Zakonom o stečaju Srbije propisuje da predmet prodaje može biti stečajni dužnik kao pravno lice.⁵ Odgovarajuću odredbu sadrži i Zakon o stečaju Republike Srpske.⁶ Zakonodavac RS-a zanemario je institut prodaje imovine stečajnog dužnika kao celine u redovnom stečajnom postupku, koji u praksi može imati slične povoljne efekte za namirenje poverilaca kao i institut prodaje dužnika kao pravnog lica.

U literaturi sa engleskog govornog područja ova dva instituta poznata su pod imenom *shares (stock) deal* (prenos akcija ili udela) i *asset deal* (prenos imovine). Ti instituti se redovno primenjuju izvan stečaja, kao sredstvo koncentracije privrednih subjekata,⁷ ali i u stečaju. U oba slučaja kupac stiče mogućnost upravljanja funkcionalnom imovinskom celinom, koja ima ekonomsku samostalnost – može samostalno da privređuje. Postupak, učesnici i pravna dejstva prodaje se, međutim, razlikuju zavisno od toga da li je predmet prodaje stečajni dužnik kao pravno lice ili imovinska celina čiji je titular stečajni dužnik. Za razliku od američke i zapadnoevropske pravne teorije, pojedini domaći autori stavljaju znak jednakosti između instituta prodaje dužnika kao pravnog lica i prodaje imovine dužnika kao celine u pogledu njihovih pravnih dejstava.⁸

Drugo, uvođenjem instituta reorganizacije u domaće zakonodavstvo, nije se povelu računa o tome da li prodaju stečajnog dužnika treba predvideti kao jednu od mera reorganizacije, ili je treba sprovoditi u klasičnom postupku stečaja koji vodi prestanku dužnika kao pravnog lica.⁹

U nastavku ovog rada ćemo analizirati oba pravna instituta, kako bi izdvojili njihove specifičnosti i probleme koje izaziva njihovo neadekvatno uređenje u našem pozitivnom zakonodavstvu. Prethodno je potrebno objasniti ko je subjekt stečaja, kako bi se lakše razumeo institut prodaje dužnika.

---

bodan Perović). Tom 2, 1991, 93–107; Vladimir Kozar, “Prodaja stečajnog dužnika i privatizacija”, *Informator*, br. 6, 2010, 20–27; Dragiša Slijepčević, “Pravni put zakonitog osporavanja prodaje imovine stečajnog dužnika”, *Pravni život*, br. 11, Beograd, 2019, 115–126; Marko Stojanović, “Pravne posledice prodaje stečajnog dužnika kao pravnog lica prema novim stečajnim propisima”, *Usklađivanje poslovnog prava Srbije sa pravom EU* (ur. Vuk Radović), 2017, 179–219.

⁵ Čl. 135, st. 1 Zakona o stečaju Republike Srbije, *Službeni glasnik RS*, br. 104/2009, 99/2011 – dr. zakon, 71/20112 – odluka US, 83/2014, 113/2017, 44/2018 i 85/2018, dalje: ZoSS.

⁶ Čl. 158, st. 1 Zakona o stečaju Republike Srpske, *Službeni glasnik RS*, br. 16/2016, dalje: ZoRS.

⁷ V. Patrick A. Gaughan, *Mergers, Acquisitions and Corporate Restructurings*, New York, 2002.

⁸ Mihailo Velimirović, *Stečaj privrednog društva*, *Službeni glasnik*, Beograd, 2019, 188–190.

⁹ Pojedina prava, kao što je pravo SAD, predviđaju obe mogućnosti: prodaju glavnine dužnikove imovine prema pravilima Glave 3, čl. 363, kao i prodaju u okviru postupka reorganizacije na osnovu Glave 11 *Bankruptcy Act*-a.

SUBJEKT STEČAJA

Domaće zakonodavstvo ne određuje dovoljno precizno pojam stečajnog dužnika, odnosno nad kojim licima se može voditi stečajni postupak. U čl. 1 st. 1 ZoSS, propisuje se da se tim zakonom uređuju uslovi i način pokretanja i sprovođenja stečaja nad pravnim licima. U čl. 14 na negativan način se definiše pojam stečajnog dužnika, tako što se nabrajaju pravna lica javnog prava u odnosu na koja je primena ZOSS isključena.¹⁰ Zakonom o stečaju i likvidaciji banaka i društava za osiguranje, kao subjekti stečaja određeni su banke, društva za osiguranje i davaoci finansijskog lizinga.¹¹ Prema Zakonu o udruženjima,¹² udruženja su neprofitne organizacije zasnovane na slobodi udruživanja više fizičkih i pravnih lica, koja se osnivaju radi ostvarivanja ili unapređivanja određenog zajedničkog ili opšteg cilja ili interesa.¹³ Udruženja mogu ali ne moraju imati svojstvo pravnog lica. Svojstvo pravnog lica udruženje stiče upisom u registar udruženja.¹⁴ Udruženje koje je upisano u registar može prestati stečajem.¹⁵ Zakonom o sportu predviđeno je da se sportske organizacije mogu osnovati u formi sportskog udruženja ili privrednog društva.¹⁶ Na pitanja koja nisu uređena tim zakonom, shodno se primenjuju opšti propisi o udruženjima, odnosno privrednim društvima.¹⁷ Iz navedenog sledi da se stečaj može voditi nad pravnim licima privatnog prava. Naša te-

¹⁰ To su: Republika Srbija, autonomne pokrajine, jedinice lokalne samouprave, fondovi ili organizacije obaveznog penzijskog, invalidskog, socijalnog i zdravstvenog osiguranja, pravna lica čiji je osnivač Republika Srbija, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave, a koja se isključivo ili pretežno finansiraju kroz ustupljene javne prihode, ili iz republičkog budžeta, odnosno budžeta autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave, Narodna banka Srbije, Centralni registar, depo i kliring hartija od vrednosti i javne agencije. Privredni sudovi Republike Srbije stoje na stanovištu da se činjenica izvora finansiranja pravnih lica čiji je osnivač lice javnog prava (Republika Srbija, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave) mora pouzdano utvrditi, tako što će se posmatrati duži vremenski period – najmanje tri godine, a po potrebi i duže, zavisno od okolnosti slučaja. Privredni apelacioni sud, *Bilten sudske prakse privrednih sudova*, br. 2/19, Tematski broj, pitanje br. 26, 43–44.

¹¹ Čl. 1 Zakona o stečaju banaka i društava za osiguranje, *Službeni glasnik RS*, br. 14/2015 i 44/2018 – dr. zakon, dalje: ZSBDO.

¹² *Službeni glasnik RS*, br. 51/2009, 99/2011 – dr. zakon i 44/2018 – dr. zakon.

¹³ Čl. 2, st. 1.

¹⁴ Čl. 4, st. 2.

¹⁵ Čl. 49, st. 2, tač. 7.

¹⁶ Čl. 33 st. 1 Zakona o sportu, *Službeni glasnik RS*, br. 10/2016.

¹⁷ Čl. 33 st. 1.

orija takođe zastupa stanovište da se stečaj može voditi samo nad pravnim licima, ukazujući, ipak, na činjenicu da stečaj fizičkog lica poznaju mnoga strana prava, a da je ovaj institut ranije bio poznat i u našem stečajnom zakonodavstvu.¹⁸

U pravu Republike Srpske stečaj se takođe može voditi nad imovinom pravnih lica privatnog prava. Izuzetno, stečaj će se voditi nad imovinom fizičkog lica – ortaka u ortačkom društvu i komplementara u komanditnom društvu. ZoSRS-om se određuje da su ortaci u ortačkom društvu i komplementari u komanditnom društvu dužnici pojedinci.¹⁹ To određenje nije adekvatno, jer je subjekt stečaja ortačko ili komanditno društvo, a imovina ortaka i komplementara ulazi u stečajnu masu zbog toga što ortaci i komplementari po samom zakonu odgovaraju svom svojim imovinom za obaveze ortačkog, odnosno komanditnog društva.²⁰ Međutim, dužničko-poverilački odnos postoji između ortačkog ili komanditnog društva i njihovih poverilaca, budući da sva privredna društva u našem pravu, pa i društva lica imaju svojstvo pravnog lica i samim tim odgovaraju za obaveze svojom imovinom.²¹ Odgovornost ortaka i komplementara za obaveze društva je uporediva sa odgovornošću solidarnog jemca. Zakonsko određenje da su ortaci i komplementari dužnici pojedinci, te da se stečajni postupak protiv njih pokreće zahtevom stečajnog upravnika,²² vodi zaključku da su oni subjekt samostalnog stečajnog postupka, što nije u skladu sa prirodom njihove odgovornosti za obaveze društva čiji su članovi.

---

¹⁸ Mirko Vasiljević, *Kompanijsko pravo*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2019, 679; Lucija Spirović-Jovanović, Ljubiša Dabić, *Trgovinsko pravo*, Beograd, 2011, 441; Vuk Radović, *Stečajno pravo*, Knjiga prva, Beograd, 2017, 146. U nemačkom pravu, sva fizička lica i pravna lica privatnog prava, uključujući i posebnu imovinu sa svojstvom pravnog lica (fondovi) mogu biti subjekt stečajnog postupka. Ulrich Keller, *Insolvenzrecht*, München, 2020, 51–60.

¹⁹ Čl. 3, st. 2 ZoSRS.

²⁰ ZoSRS ostavlja otvorenim pitanje da li se stečaj u slučaju ortačkog ili komanditnog društva vodi nad množinom subjekata – društvom i njegovim članovima koji neograničeno solidarno odgovaraju? Ukoliko bi odgovor bio potvrđan, oni bi činili procesnu zajednicu. Ortacima i komplementarima bi se moralo dozvoliti učešće u stečajnom postupku koji se pokreće u odnosu na društvo čiji su članovi, kako bi mogli da štite svoje interese. Ostaje otvoreno i pitanje da li bi i njih u takvom slučaju u stečajnom postupku zastupao stečajni upravnik? U nemačkom pravu ova dilema ne postoji jer je Stečajnim zakonom određeno da se stečaj može voditi i nad udruženjima građanskog prava bez svojstva pravnog lica (par. 11.2 *Insolvenzordnung*). Društva lica u nemačkom pravu nemaju svojstvo pravnog lica.

²¹ Čl. 2, st. 1 Zakona o privrednim društvima, *Službeni glasnik RS*, br. 127/2008, 58/2009, 100/2011, 67/2013, 100/2017 i 82/2019, dalje: ZPDRS.

²² Čl. 118 ZoSRS.

Subjekti stečaja u pravu Republike Srpske su privredna društva, uređena ZPDRS ili posebnim zakonima za pojedine privredne delatnosti.²³ Stečaj se može voditi i nad imovinom fondacija koje u pravu RS imaju svojstvo pravnog lica, za razliku od udruženja kojima to svojstvo nije zakonom izričito priznato.²⁴ Subjekti stečaja mogu biti i poljoprivredne zadruge,²⁵ kao i investicioni fondovi.²⁶ Stečaj se nad javnim preduzećima i drugim pravnim licima u kojima Republika Srpska ili jedinica lokalne samouprave ima većinsko učešće u kapitalu, može voditi pod uslovom da Vlada RS ili jedinica lokalne samouprave ne uskrati svoju saglasnost za vođenje stečajnog postupka u roku od 30 dana od dana dobijanja obaveštenja od stečajnog sudije.²⁷

PRODAJA DUŽNIKA KAO PRAVNOG LICA

Kada je reč o prodaji dužnika kao pravnog lica, u delu naše pravne teorije iznosi se stav da je predmet prodaje subjekt u pravu, koji se prodaje kao objekat prava.²⁸ Ovaj stav nije ispravan, jer ne postoji pravo svojine nad pravnim licem, koje bi se moglo prenositi prodajom. Jedino što može biti predmet prodaje su akcije, odnosno udeli u pravnom licu. Stoga bi se prodaja morala realizovati putem ugovora o prodaji udela/akcija. Stečajni dužnik zadržava svoj pravni subjektivitet, ali dolazi do promene vlasništva nad udelima, odno-

²³ Npr. Zakonom o bankama, *Službeni glasnik RS*, br. 4/2017, 19/2018 i 54/2019; Zakonom o tržištu hartija od vrednosti, *Službeni glasnik RS*, br. 92/2006, 34/2009, 8/2012 – odluka US, 30/2012, 59/2013, 86/2013 – odluka US, 108/2013 i 4/2017; Zakonom o mikrokreditnim organizacijama, *Službeni glasnik RS*, br. 64/2006 i 116/2011; Zakonom o štedno-kreditnim organizacijama, *Službeni glasnik RS*, br. 93/2006; Zakonom o društvima za osiguranje, *Službeni glasnik RS*, br. 17/2005, 1/2006 – ispr, 74/2010, 47/2017 i 58/2019.

²⁴ Čl. 2 st. 2 Zakona o udruženjima i fondacijama, *Službeni glasnik RS*, br. 52/2001 i 42/2005. Zakonom se ne određuje izričito da udruženje ima svojstvo pravnog lica, odakle sledi da se nad imovinom udruženja ne bi mogao voditi stečajni postupak, imajući u vidu da se stečajni postupak po Zakonu o stečaju RS može voditi nad imovinom pravnih lica i tačno određenih fizičkih lica. Svojstvo pravnog lica imaju samo udruženja kojima pravni poredak priznaje to svojstvo. Martin Vedriš, Petar Klarić, *Građansko pravo*, Narodne novine d.d., Zagreb, 2009, 38. Drugačije je rešenje predviđeno u nemačkom pravu. V. par. 11, st. 2, tač. 1 *Insolvenzordnung-a*.

²⁵ Čl. 2a Zakona o poljoprivrednim zadrugama, *Službeni glasnik RS*, br. 73/2008, 106/2009 i 78/2011.

²⁶ Čl. 3, st. 1 Zakona o investicionim fondovima, *Službeni glasnik RS*, br. 92/2006, 82/2015 i 94/2019.

²⁷ Čl. 3, st. 3 i 4 ZoSRS.

²⁸ Mihailo Velimirović, "Ugovor o prodaji stečajnog dužnika", *Pravni život*, br. 7–8, Beograd, 2004, 143; M. Marjanović, op. cit., 177.

sno akcijama društva dužnika. Kupac udela/akcija stiče pravo da upravlja društvom dužnikom u skladu sa opštim pravnim pravilima o privrednim društvima. U odnosu na društvo dužnika, stečajni postupak se obustavlja. Novac ostvaren prodajom udela/akcija u društvu dužniku ulazi u stečajnu masu, koja stiče svojstvo subjekta u pravu i upisuje se u odgovarajući registar. Zastupnik stečajne mase je stečajni upravnik, koji namiruje stečajne poverioce iz novca ostvarenog prodajom udela/akcija.²⁹ Prednost ovakvog načina unovčenja stečajne mase je u tome što novi vlasnik udela/akcija stiče mogućnost da upravlja društvom koje je oslobođeno dugova. Takav način prodaje pogodan je kada se u stečajnom postupku proceni da dužnik može da ekonomski isplativo posluje, a stečaj je prouzrokovan lošim upravljanjem ili uzrocima van kontrole dužnika. Prodaja dužnika kao pravnog lica može se koristiti i kao sredstvo privatizacije posrnutih privrednih društava u državnoj ili javnoj svojini.³⁰

Još jedna prednost prodaje dužnika kao pravnog lica u odnosu na ostale načine unovčenja stečajne mase je u tome što je ova transakcija jednostavna. Jednim pravnim poslom, ugovorom o prenosu udela, automatski se vrši prenos čitavog skupa prava – stvarnih, obligacionih, prava intelektualne svojine i dr. prava koja čine imovinu stečajnog dužnika.³¹ Tako, na primer, nema potrebe da se u katastru nepokretnosti vrši upis promene vlasnika nekretnina, jer je njihov vlasnik pravno lice koje i dalje postoji.³² Što je imovina društva dužnika veća i kompleksnija, to je ovaj način kupovine pogodniji za kupca.³³ Kupac takođe izbegava plaćanje poreza na prenos apsolutnih prava, budući da se titular tih prava ne menja – to je i dalje društvo-dužnik. Na ovaj način kupac može steći prava koja su inače neotuđiva, ili je njihov prenos na novog titulara skopčan sa složenim postupcima, uslovljen pribavljanjem odobrenja ili dozvola i sl. Tako, na primer, ukoliko društvo dužnik ima koncesiju za iskorišćavanje nekog prirodnog bogatstva ili dobra u opštoj upotrebi, sticanjem udela u društvu kupac stiče i mogućnost da privredno iskorišćava predmetnu koncesiju. Društvo dužnik zadržava svoje poslovno ime, poslovni ugled (eng. *goodwill*) i druga nematerijalna dobra.

---

²⁹ Čl. 159, st. 1–3 ZoSRS.

³⁰ V., V. Radović, op. cit., 544.

³¹ Suprotno: M. Velimirović, 2019, op. cit., 189.

³² Jasminka Obućina, "Prodaja stečajnog dužnika kao pravnog lica", *Bilten sudske prakse privrednih sudova*, br. 2, 2019, Tematski broj, 363.

³³ Andreas Cahn, David C. Donald, *Comparative Company Law*, Cambridge University Press, Cambridge, 2010, 627.

Odluku o prodaji stečajnog dužnika kao pravnog lica u pravu Republike Srpske donosi skupština poverilaca,³⁴ a u pravu Srbije potrebno je da saglasnost za takav način prodaje da odbor poverilaca i da se obaveste razlučni, odnosno založni poverioci.³⁵ Prodaju vrši stečajni upravnik, koji ima obavezu da napravi procenu njegove vrednosti,³⁶ odnosno celishodnosti takvog načina prodaje.³⁷

Postupak donošenja odluke o prodaji dužnika kao pravnog lica je podnормiran u ZoSRS. Tako nije jasno definisano da li je stečajni upravnik dužan da sačini procenu vrednosti dužnika pre nego što skupština poverilaca donese odluku o takvom načinu prodaje, ili to može da učini i naknadno? ZoSS i ZoSRS propisuju obavezu stečajnog upravnika da procenu vrednosti sačini pre izlaganja dužnika prodaji.³⁸ ZoSS eksplicitno propisuje obavezu stečajnog upravnika, u slučaju da on predlaže prodaju, da pribavi procenu celishodnosti takvog načina prodaje koju izrađuje ovlašćeno stručno lice (procenitelj).³⁹ ZoSRS ne sadrži odgovarajuće rešenje. Srpska pravna teorija izričita je u tome da poverilački organi daju saglasnost na prodaju na osnovu procene celishodnosti prodaje stečajnog dužnika kao pravnog lica koju dostavlja stečajni upravnik.⁴⁰ Osnov za takav stav nalaze u odredbama čl. 132 ZoSS, koje uređuju načine unovčenja i metode prodaje. Obaveza pribavljanja procene celishodnosti propisana je tim odredbama kako za slučaj prodaje dužnika kao pravnog lica, tako i za slučaj prodaje imovine stečajnog dužnika kao celine. Procena vrednosti dostavlja se sudu, odboru poverilaca i svakom poveriocu sa razlučnim, odnosno založnim pravom na dužnikovoj imovini koja je predmet prodaje.⁴¹

³⁴ Čl. 158, st. 1 ZoSRS. Ovoj odredbi suprotstavlja se odredba čl. 167 ZoSRS, prema kojoj je stečajni upravnik dužan da za pravne radnje od posebne važnosti pribavi saglasnost odbora poverilaca, a ako on nije formiran, onda saglasnost skupštine poverilaca. U pravne radnje od posebne važnosti zakonodavac ubraja prodaju privrednog društva. Nije jasno da li se ovde misli na prodaju privrednog društva čiji su udeli u vlasništvu društva-dužnika (prodaja zavisnog društva stečajnog dužnika) ili na prodaju stečajnog dužnika kao pravnog lica. S obzirom da čl. 158, st. 1 posebno reguliše institut prodaje dužnika kao pravnog lica, skloni smo stavu da se odredba čl. 167 primenjuje na prodaju zavisnog privrednog društva stečajnog dužnika. Smisao navedene odredbe postaje jasniji ako se posmatra u svetlu slične odredbe u Stečajnom zakonu Republike Hrvatske iz 1996. O tome više u delu o prodaji imovine stečajnog dužnika kao celine.

³⁵ Čl. 135, st. 1 ZoSS.

³⁶ Čl. 158, st. 4 ZoSRS.

³⁷ Čl. 132, st. 1 ZoSS.

³⁸ Čl. 158, st. 4 ZoSRS i čl. 135, st. 2 ZoSS.

³⁹ Čl. 132, st. 2 ZoSS.

⁴⁰ V. Radović, op. cit., 548; D. Slijepčević, op. cit., 116.

⁴¹ Čl. 132, st. 2 ZoSS.

Pitanje celishodnosti prodaje stečajnog dužnika kao pravnog lica je važno sa aspekta efikasnosti stečajnog postupka. Za poverioce je bitna procena da će se prodajom dužnika kao pravnog lica namiriti u većem iznosu i za kraće vreme nego što bi to bio slučaj da se ide na prodaju individualnih stvari i prava iz dužnikove imovine. Objektivni problem predstavlja nalaženje adekvatnog kupca. U slučaju prenosa vlasništva nad udelima u društvu, kupac dobija, slikovito rečeno, "mačku u džaku", jer ne zna šta sve čini dužnikovu imovinu i koje obaveze je terete. Kupac treba da pre kupovine podrobno ispita stanje imovine i obaveza (eng. *due diligence*) kako bi bio siguran da je cena koju plaća adekvatna i kako bi izbegao neprijatna iznenađenja nakon što se ugovor o prenosu vlasništva nad udelima izvrši. Kada se prenos vlasništva na udelima vrši izvan stečaja, kupac po pravilu zahteva određene garancije od prodavca udela, kojima se štiti za slučaj da se naknadno pojave mane objekta prodaje. U stečajnom postupku ovakve garancije nisu uobičajene, jer stečajni upravnik nema zakonsku obavezu da garantuje za dužnika kao predmet prodaje, a iluzorno je očekivati da će svojevolsjno pristati da dâ takvu garanciju.⁴² To je mogući razlog zašto se kod prodaje dužnika kao pravnog lica u stečaju ne može ostvariti cena koja odgovara stvarnoj vrednosti dužnikove imovine.

Naše je mišljenje da bi stečajni upravnik bio dužan da skupštinu poverilaca upozna sa procenom vrednosti dužnika pre nego što skupština donese odluku o prodaji dužnika kao pravnog lica. Uporište za ovakav stav nalazi se u ZoSRS, koji propisuje obavezu stečajnog upravnika da na izveštajnom ročištu podnese stečajnim poveriocima izveštaj o ekonomskom stanju stečajnog dužnika i pravu poverilaca da se izjasne o tom izveštaju.⁴³ Na izveštajnom ročištu donosi se odluka o načinu i uslovima unovčavanja dužnikove imovine.⁴⁴ Izveštaj stečajnog upravnika o ekonomskom stanju morao bi da sadrži i procenu vrednosti dužnika, odnosno njegove imovine, jer nije moguće sačiniti izveštaj o ekonomskom stanju bez podataka o tome koliko vredi dužnikova imovina. Samo bi pod tim uslovom skupština poverilaca mogla da donese odluku utemeljenu na činjenicama koji je način unovčenja imovine stečajnog dužnika najpovoljniji sa stanovišta njihovih interesa. Skupština poverilaca može na kasnijim ročištima menjati svoje odluke,⁴⁵ iz čega sledi da odluku o prodaji dužnika kao pravnog lica može doneti i na nekom kasnijem ročištu (npr. ukoliko se pojavi kupac koji je spreman da ga kupi na taj način). U takvoj situaciji, odredba ZoSRS kojima se obavezuje stečajni uprav-

---

⁴² W.J.L. Knight, *The Acquisition of Private Companies*, London, 1992, 244.

⁴³ Čl. 152 ZoSRS.

⁴⁴ Čl. 153, st. 4 ZoSRS.

⁴⁵ Čl. 153, st. 3 ZSRS.

nik da podnese izveštaj o ekonomskom stanju dužnika primenjivala bi se *mutatis mutandis*.⁴⁶

U pravu Srbije, odbor poverilaca, razlučni i založni poverioci⁴⁷ imaju pravo da stave primedbu na procenu, o kojoj odlučuje sudija zaključkom. Otvoreno je pitanje, na koje odgovor može dati samo praksa, koliko ovo pravno sredstvo adekvatno štiti interes poverilaca da se dužnik proda po što većoj ceni, budući da stečajne sudije ne raspolažu potrebnim znanjima da bi mogli da utvrde celishodnost predloženog načina prodaje i pravilnost određene cene.⁴⁸ Navedene kategorije poverilaca imaju rok od 15 dana da stave primedbu na procenu.⁴⁹ Taj rok je suviše kratak da bi oni mogli da angažuju stručno lice koje bi im pomoglo u analizi procene i sačinjavanju obrazložene primedbe. Poverioci imaju još jednu priliku, pre održavanja javne prodaje, da stave sudu primedbu zbog nepoštovanja odredbi ZoSS ili nacionalnih standarda o upravljanju stečajnom masom u pripremi ili sprovođenju prodaje.⁵⁰ Ovo pravo imaju svi poverioci i ostala zainteresovana lica. Rok za podnošenje primedbi je pet dana od dana prijema obaveštenja o prodaji, a sud je dužan da zaključkom reši o primedbi u roku od osam dana. Ova odredba nije u skladu sa odredbom čl. 133 st. 1, prema kojoj se obaveštenje o prodaji dostavlja odboru poverilaca, razlučnim i založnim poveriocima. Nije jasno kako će utvrditi početak roka za stavljanje primedbi, ako stečajni upravnik nema obavezu da obaveštenje dostavi svim poveriocima? Prodaja se ne može sprovesti pre donošenja odluke suda.⁵¹

⁴⁶ Američko pravo stoji na stanovištu da tržište najbolje određuje vrednost dužnika. Prodaja se obavlja tako što se najpre nađe pogodan kupac, koji se u engleskom poslovnom žargonu naziva *stalking horse* (prikrivajući konj – izraz koji se u lovstvu koristi za situaciju kada se lovac skriva iza konja). On nudi prvu cenu, nakon koje se organizuje aukcija. Ostali ponuđači ne mogu ponuditi nižu cenu od cene koju nudi inicijalni kupac. Američki sudovi ističu da je pravilno sproveden postupak prodaje, koji obezbeđuje nadmetanje ponuđača, najbolji test za određivanje vrednosti dužnika. *Polariod Corp*, 01-10864, 2002, navedeno prema L. LoPucki, J. Doherty, op. cit., 14.

⁴⁷ Čl. 49, st. 5 ZoSS izdvaja založne poverioce kao posebnu kategoriju u odnosu na razlučne poverioce. Založni poverioci su poverioci koji imaju založno pravo na nekoj dužnikovoj stvari ili pravu o kome se vode javne knjige ili registri, a nemaju novčano potraživanje prema stečajnom dužniku koje je obezbeđeno tim pravom.

⁴⁸ Mark J. Roe, "Bankruptcy and Debt: A New Model for Company Reorganization", *Columbia Law Review*, Tom 83, 1983, 547.

⁴⁹ Čl. 132, st. 3 ZoSS.

⁵⁰ Čl. 133, st. 6 ZoSS.

⁵¹ Čl. 133, st. 9 ZoSS. V. i rešenje Privrednog apelacionog suda PVŽ 480/17 od 21.12.2017. godine, Bilten PAS, br. 4/17, 140

Sporno je i rešenje ZoSS prema kome se kao načini prodaje predviđaju javno nadmetanje, javno prikupljanje ponuda i neposredna pogodba.⁵² Javno nadmetanje i javno prikupljanje ponuda morali bi da imaju prioritet u odnosu na prodaju neposrednom pogodbom. Zakonom bi decidno trebalo da budu uređeni uslovi kada stečajni upravnik može odrediti neposrednu pogodbu kao način prodaje. Interesi poverilaca nisu dovoljno zaštićeni ako se dužnik kao pravno lice prodaje neposrednom pogodbom. Obaveza stečajnog upravnika da prethodno pribavi saglasnost odbora poverilaca slaba je brana od rizika nesavesnog postupanja stečajnog upravnika i procenitelja. Pri tom, prioritet metoda javnog nadmetanja i javnog prikupljanja ponuda predviđen je kod prodaje imovine koja je predmet razlučnog, odnosno založnog prava.⁵³ Zakonodavac je neopravdano stavio privilegovane poverioce u povoljniji položaj u odnosu na neprivilogovane poverioce prilikom određivanja prioriternih metoda prodaje.

Takođe je otvoreno pitanje ko su strane u ugovoru o prodaji dužnika kao pravnog lica? U teoriji i sudskoj praksi Srbije preovlađuje stav da taj ugovor zaključuju stečajni upravnik i kupac dužnika kao pravnog lica.⁵⁴ Ovaj stav počiva na rešenjima ZoSS, koji postupak prodaje uređuje na jedinstven način, bez obzira na to da li se prodaje dužnik kao pravno lice ili se prodaje dužnikova imovina.⁵⁵ U ZoSS nije izričito određeno da se ugovor zaključuje između stečajnog upravnika i kupca, ali se takav zaključak izvodi iz zakonskih odredbi o postupku prodaje i obavezi nudenja na prodaju, kojima je definisana aktivna uloga stečajnog upravnika u postupku prodaje.⁵⁶ U delu teorije se, s pravom, primećuje da je takvo rešenje paradoksalno (mi dodajemo: pravni apsurd). Pošto stečajni upravnik nastupa u ulozi zastupnika stečajnog dužnika, proizlazi da dužnik prodaje samog sebe.⁵⁷

ZoSRS ne sadrži posebne odredbe o postupku i načinu prodaje ni imovine dužnika kao celine, niti dužnika kao pravnog lica, pa nije moguće ni analogijom izvesti pravilo o tome ko zaključuje ugovor o prodaji dužnika kao pravnog lica na strani prodavca. Odredbom čl. 155 st. 1 ZoSRS propisano je da stečajni upravnik unovčava imovinu koja ulazi u stečajnu masu. Međutim, kada se prodaje stečajni

---

⁵² Čl. 132, st. 4 ZoSS; Nacionalni standard br. 5 II, Pravilnik o utvrđivanju nacionalnih standarda za upravljanje stečajnom masom, *Službeni glasnik RS*, br. 62/2018.

⁵³ Čl. 132 st. 10 ZoSS.

⁵⁴ M. Velimirović (2019), op. cit., 187; V. Radović, op. cit., 555; D. Slijepčević, op. cit., 117.

⁵⁵ Čl. 132 ZoSS.

⁵⁶ Čl. 113 i 133a ZoSS.

⁵⁷ Velimirović (2004), op. cit., 143; V. Radović, op. cit., 555.

dužnik kao pravno lice, objekt prodaje nije dužnikova imovina. Otuda čl. 155 st. 1 ZoSRS ne može poslužiti kao pravni osnov za stav da se stečajni upravnik pojavljuje u ulozi prodavca.

Potrebno je ovde podsetiti se opštih pravila obligacionog prava. Predmet prodaje može biti stvar ili pravo, a izuzetno i imovina, odnosno ukupnost stvari i/ili prava jednog subjekta.⁵⁸ Međutim, zakonodavac govori o prodaji dužnika kao pravnog lica, a ne o prodaji dužnikove imovine. Prodaja dužnika kao pravnog lica moguća je samo kroz prenos vlasništva na članskim udelima, odnosno akcijama, ako je reč o akcionarskom društvu (*shares deal*). Vlasnici udela u društvu su njegovi članovi, pa bi se oni morali pojaviti u ulozi prodavca. Stečajni upravnik ne može biti prodavac, u skladu sa pravnim principom da niko na drugog ne može preneti više prava nego što sam ima. Teorija i sudska praksa tolerišu takvu situaciju, a vlasnici udela nad pravnim licem – dužnikom lišavaju se svog prava bez pravnog osnova za tako nešto, bez svoje saglasnosti i bez ikakve naknade. Njihovo pravo na imovinu, kao neotuđivo ljudsko pravo, biva povređeno.⁵⁹

Zakonodavci Srbije i Republike Srpske ne bave se ni pitanjem ovlašćenja stečajnog upravnika da prenese vlasništvo nad udelima, odnosno akcijama u privrednom društvu – dužniku, niti zaštitom prava vlasnika udela, pa se može reći da je na delu svojevrсна uzurpacija vlasništva nad udelima. Zakonodavac Srbije ide korak dalje u tom činu, eksplicitno predviđajući kao jednu od pravnih posledica prodaje, da se u registru privrednih subjekata registruju promene, i to pravne forme, osnivača, članova i akcionara.⁶⁰ U pravu Srbije, rešenje suda, zajedno sa dokazom o uplati prodajne cene, osnov je za upis navedenih promena u registru.⁶¹ Zakonodavac RS-a zadovoljio se time da propiše da se u registru poslovnih subjekata i drugim odgovarajućim registrima registruju promene na osnovu ugovora o prodaji dužnika kao pravnog lica, u skladu sa zakonom kojim se uređuje registracija poslovnih subjekata.⁶²

Na drugačiji način je uređeno ovo pitanje u nemačkom zakonodavstvu. Nakon poslednjih izmena stečajnog zakonodavstva, dopušteno je stečajnim planom predvideti mere kojima se zadire u strukturu društva dužnika,⁶³ ali uz adekvatnu zaštitu prava vlasnika nad udelima. Nemački zakonodavac nastojao je da obez-

---

⁵⁸ M. Vedriš, P. Klarić, op. cit., 87, 101.

⁵⁹ Čl. 1 Protokola 11 uz Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda.

⁶⁰ Čl. 136, st. 6 ZoSS.

⁶¹ J. Obućina, op. cit., 362; D. Slijepčević, op. cit., 119.

⁶² Čl. 159, st. 4 ZoSRS.

⁶³ Par. 225a InsO.

bedi ravnotežu između interesa poverilaca da naplate svoja potraživanja i radnika da sačuvaju svoja radna mesta, s jedne strane, i svojinskih prava vlasnika udela i akcija, s druge strane.⁶⁴ Načelno, prava vlasnika udela ili akcija ostaju nedirnuti, izuzev ako se stečajnim planom predvidi drugačije. Prenos udela u društvu dužniku može se predvideti kao jedna od mera u okviru plana reorganizacije. U takvom slučaju, vlasnici udela nad privrednim društvom učestvuju u glasanju o prihvatanju stečajnog plana i imaju broj glasova srazmeran učešću u kapitalu, odnosno imovini društva dužnika.⁶⁵ Stečajni plan je osnov za realizaciju mera predviđenih planom. Stečajni plan koji je potvrdio stečajni sudija i postao pravnosnažan, obavezuje sve učesnike, pa i one koji su ga osporili.⁶⁶ Sastavni deo stečajnog plana su izjave volje kojima vlasnici udela preuzimaju obaveze da preduzmu određene pravne poslove.⁶⁷ U postupku izvršenja plana, ako je planom predviđena prodaja vlasničkih udela nad društvom dužnikom, članovi društva će biti obavezni da zaključe ugovor o prenosu udela na kupca, ili da ovlaste treće lice (to može biti i stečajni upravnik) da to učini u njihovo ime. Ukoliko se mere predviđene planom ne sprovedu, moguće je sprovesti postupak prinudnog izvršenja, jer je pravnosnažna odluka suda kojom se potvrđuje stečajni plan izvršna isprava. Mimo stečajnog plana, u postupku unovčenja stečajne mase u nemačkom pravu ne može se prodati dužnik kao pravno lice.

Američki Zakon o stečaju⁶⁸ uopšte ne predviđa mogućnost prodaje dužnika kao pravnog lica u stečaju. Isključivi predmet prodaje može biti imovinska celina dužnika ili delovi imovine, a postupak prodaje razlikuje se zavisno od toga da li je pokrenut postupak reorganizacije u skladu sa Glavom 11, ili postupak prodaje imovine na osnovu paragrafa 363.

Hrvatski Stečajni zakon takođe ne predviđa prodaju dužnika kao pravnog lica kao meru koja se može predvideti stečajnim planom.⁶⁹

Važno je zapaziti da Zakon o stečaju banaka i društava za osiguranje Srbije izričito zabranjuje prodaju dužnika kao pravnog lica.⁷⁰ Vlasnici akcija i udela u

---

⁶⁴ Harald Hess, Paul Groß, Nicole Reill-Ruppe, Jan Roth, *Insolvenzplan, Sanierungsgewinn, Restschuldbefreiung und Verbraucherinsolvenz*, C. F., Müller, 2014, 197.

⁶⁵ Par. 238a, st. 1 InsO.

⁶⁶ Par. 254b InsO.

⁶⁷ Par. 254a, st. 3 InsO.

⁶⁸ *Bankruptcy Act*, 11 *US Code*, Title 11.

⁶⁹ Čl. 303, st. 2 Stečajnog zakona Hrvatske. Vidi: Jelena, Čuveljak, *Komentar Stečajnog zakona*, Zagreb, 2018, 1008–1018.

⁷⁰ Čl. 15 ZSBDO.

bankama, društvima za osiguranje i lizing društvima su ovom odredbom stavljeni u povoljniji položaj u odnosu na članove ostalih pravnih lica privatnog prava u Republici Srbiji kada je reč o stečaju.

U postupku prodaje dužnika kao pravnog lica kako je uređen ZoSRS nisu adekvatno zaštićena ni prava stečajnih poverilaca, niti prava vlasnika nad udelima društva dužnika. Propuštanje zakonodavca da detaljnije uredi postupak prodaje društva dužnika kao pravnog lica i obaveze stečajnog upravnika u tom postupku ostavlja širok prostor za manipulacije i zloupotrebe, jer su stečajnim upravicima određene ruke da određuju način prodaje, pri čemu ni nemaju zakonsku obavezu da angažuju procenitelja koji bi objektivno utvrdio vrednost društva. Nije propisana ni obaveza stečajnog upravnika da stečajni sud, stečajne poverioce i sva lica koja su zainteresovana za kupovinu dužnika obavesti o nameri prodaje, planu, načinu i rokovima unovčenja.⁷¹ Konačno, nije predviđena ni obaveza pribavljanja procene celishodnosti takvog načina prodaje u odnosu na prodaju pojedinačnih stvari ili prava iz stečajne mase.

Iako su postupak, uslovi i pravna dejstva prodaje dužnika kao pravnog lica u ZoSS detaljnije uređeni, zakonodavac čini sistemsku grešku što postupak prodaje dužnika kao pravnog lica uređuje na istovetan način kao i ostale metode prodaje. Kod prodaje dužnika kao pravnog lica vlasnici udela lišavaju se svog vlasništva, pri čemu nikakve mere zaštite njihovih interesa u zakonu nisu predviđene. Prava hirografernih poverilaca takođe su neadekvatno zaštićena. Takođe, dozvoljena je prodaja dužnika kao pravnog lica i putem neposredne pogodbe, što otvara mogućnost zloupotrebe od strane učesnika postupka, na štetu poverilaca.

Kada je reč o zaštiti prava vlasnika nad udelima, neophodno je predvideti njihovo učešće u postupku prodaje. Ovde je potrebno naći ravnotežu između interesa zaštite stečajnih poverilaca i interesa vlasnika kapitala. Tradicionalno shvatanje da vlasnici kapitala treba da budu sankcionisani u stečaju⁷² odavno je prevaziđeno, jer su razlozi zapadanja u finansijske teškoće često višeslojni. Najpre, shvatanje da su vlasnici kapitala odgovorni za stečaj, te da, shodno tome, treba da budu lišeni svojih prava nema zakonsko utemeljenje. Pravo vlasništva nad udelima ne može se nemušto oduzeti, već bi se stečajnim zakonom morala propisati izričita odredba u tom smislu. Drugo, to shvatanje nema uvek ni ekonomsko opravdanje u situaciji kada je stečaj izazvan objektivnim razlozima ili u slučaju manjinskih vlasnika udela, koji redovno nemaju efektivan uticaj na upravljanje društvom. Nesporno je, ipak, da stečaj ima za prvenstveni cilj namirenje poverila-

---

⁷¹ V. čl. 133, st. 1 ZoSS.

⁷² V. Radović, op. cit., 80, 83.

ca društva i vlasnička prava članova društva ne bi smela biti prepreka ostvarenju tog cilja. To je razlog zašto je nemački zakonodavac dopustio da mere kojima se zadire u članska prava mogu biti predviđene planom reorganizacije, ali pod uslovom da članovi društva u takvom slučaju učestvuju u glasanju o planu. Na odgovarajući način bi institut prodaje dužnika kao pravnog lica mogao da bude uređen i u našem pravu.

PRODAJA IMOVINE DUŽNIKA KAO CELINE

Prethodno pitanje na koje je potrebno odgovoriti prilikom analize instituta prodaje imovine dužnika kao celine jeste šta se podrazumeva pod pojmom imovine? Teorija građanskog prava ukazuje na višeznačnost koncepta imovine. On se može odrediti u ekonomskom, pravnom i knjigovodstvenom smislu.⁷³ Pojam imovine u ekonomskom smislu najviše odgovara njegovom značenju koje ima u svakodnevnom govoru – to je skup dobara jednog lica.⁷⁴ Sinonimi za pojam imovine u navedenom smislu su imovinska masa, imetak i posed. Nemački teoretičari, međutim, pojmu imovine u ekonomskom smislu daju uže značenje. Po njima, imovina u svom ekonomskom značenju predstavlja razliku između vrednosti imovinskih prava jednog subjekta i njegovih obaveza (neto imovina).⁷⁵

U pogledu pravnog značenja pojma imovine razvila su se u građanskopravnoj teoriji dva shvatanja. Prema starijem shvatanju, nastalom u učenjima francuskih teoretičara Obrija (*Aubry*) i Rua (*Rau*), imovina je skup prava i obaveza jednog lica.⁷⁶ U tom smislu, imovina se sastoji od aktive (prava) i pasive (obaveza). Imovina je po ovom shvatanju neprenosiva (sa izuzetkom prenosa *mortis causa*), jer je imovina element pravnog subjektiviteta. Prenosiva su samo pojedina prava (i obaveze) od kojih se imovina sastoji.⁷⁷ Obri i Ru su razvili stav o garantnoj funkciji imovine – jedno lice odgovara svom svojim imovinom svojim poveriocima. Odatle je proizašao zaključak o jedinstvenosti (nedeljivosti) imovine.⁷⁸ U svom tradicionalnom pravnom značenju pojam imovine se i dalje koristi u knjigovodstvu. Računovodstveni pojam imovine obuhvata imovinska prava i obaveze

---

⁷³ M. Vedriš, P. Klarić, op. cit., 94–95.

⁷⁴ *Ibidem*.

⁷⁵ Saša Nikšić, "Imovina u građanskom pravu", *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Zagrebu*, br. 5–6, 2012, 1618–19.

⁷⁶ *Ibidem*, 1599–1633, 1604, 1606.

⁷⁷ *Ibidem*, 1609.

⁷⁸ *Ibidem*, 1611.

(dugove). Ukoliko je vrednost obaveza jednog lica veća od prava, smatra se da je njegova imovina negativna.

Savremeni pravni pojam imovine obuhvata skup subjektivnih imovinskih prava jednog subjekta.⁷⁹ On počiva na objektivističkoj koncepciji imovine, nastaloj u nemačkoj pravnoj teoriji. Prihvatanje objektivističke koncepcije omogućilo je odvajanje imovine od njenog titulara, odnosno nastanak fondova i osnivanje privrednih društava sa svojstvom pravnog lica, čiji osnivači ne odgovaraju za obaveze društva.⁸⁰ Savremeni pravni pojam imovine je uži od ekonomskog, jer je za pravo taj pojam relevantan u kontekstu građanskopravne odgovornosti za obaveze. Jedno lice odgovara za obaveze svojom imovinom koja se sastoji od imovinskih prava (bruto imovina). Nije moguće odgovarati za obaveze svojim obavezama.⁸¹

Navedeno teorijsko određenje pravnog pojma imovine nije dosledno sprovedeno u pozitivnom zakonodavstvu. Tako se Zakonom o privrednim društvima Srbije imovina privrednog društva određuje kao stvari i prava u vlasništvu društva, te druga prava društva.⁸² Stvari ne čine imovinu društva u pravnom smislu, jer su stvari objekt prava. U pravni pojam imovine ulaze prava na stvarima (pravo svojine i druga stvarna prava). ZPDS dalje kaže da je neto imovina (kapital) razlika između vrednosti imovine i obaveza društva, odakle proizlazi da zakonodavac ipak smatra da imovinu čine samo prava.⁸³ U članu 132 st. 2 ZoSS govori se o prodaji pojedinačne imovine stečajnog dužnika, pri čemu se (verovatno) misli na prodaju pojedinih stvari ili prava iz dužnikove imovine. Slične nedoslednosti mogu se sresti i u drugim pravima.⁸⁴ Zakonom o privrednim društvima Republike Srpske definiše se imovina privrednog društva kao “pravo svojine i druga imo-

⁷⁹ M. Vedriš, P. Klarić, op. cit., 97. Isto i Vilim Gorenc, Zvonimir Slakoper, *Obvezno pravo*, Zagreb, 2009, 120. Prvobitni pojam imovine u rimskom pravu bio je blizak savremenom pravnom značenju tog pojma. Obaveze nisu činile imovinu zbog principa personalne egzekucije – lične odgovornosti dužnika za svoje obaveze. Tek kasnije, radi zaštite interesa poverilaca, uvedena je mogućnost prenosa obaveza na naslednike umrlog lica. Shodno tome, i pojam imovine u rimskom pravu (*familia, patrimonium*) proširen je tako da je obuhvatio i obaveze. Nasleđivanjem su na naslednike prelazila prava, ali i dugovi ostavioca. *Digesta* koriste pojam *bona*, koji se ponekad koristi u značenju bliskom savremenom pravnom pojmu imovine, a ponekad u značenju koje obuhvata prava i obaveze. V. Henrik-Riko Held, “Pojam imovine u rimskom pravu”, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Zagrebu*, br. 3–4, 2015, 555–577.

⁸⁰ S. Nikšić, op. cit., 1612.

⁸¹ Nebojša Jovanović, Vuk Radović, Mirjana Radović, *Kompanijsko pravo*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2020, 130.

⁸² Čl. 44, st. 1 Zakona o privrednim društvima Srbije, *Službeni glasnik RS*, br. 36/2011, 99/2011, 83/2014 – dr. zakon, 5/2015, 44/2018 i 95/2018, dalje: ZPDS.

⁸³ Čl. 44, st. 2 ZPDS.

⁸⁴ Za austrijsko i hrvatsko pravo vidi S. Nikšić, op. cit., 1615, 1618.

vinska prava koje društvo ima na ulozima ili je steklo poslovanjem”.⁸⁵ Neto kapital određuje se kao razlika između ukupne vrednosti imovine i ukupnih obaveza društva.⁸⁶

Pravni pojam imovine važan je za razumevanje i pravilnu primenu instituta prodaje imovine stečajnog dužnika kao celine.

Prenosivost imovine kao celine važna je odlika instituta imovine. Ona je nastala, kako je napred ukazano, u naslednom pravu antičkog Rima, kako bi se poveriocima omogućilo da namire svoja potraživanja iz imovine dužnika i nakon njegove smrti.⁸⁷ Institut rimskog prava koji se smatra pretečom savremenog instituta stečaja, *cessio bonorum*, omogućavao je prenos celine imovine dužnika – fizičkog lica na poverioca za njegovog života, u slučaju nemogućnosti dužnika da izmiri svoj dug.⁸⁸ Dužnik je zadržavao samo minimum imovine koji mu je bio potreban za izdržavanje i izbegavao je gubitak građanske časti (*infamia*).⁸⁹ Međutim, poverilac nije imao pravo da zadrži dužnikovu imovinu, već se ona obavezno unovčavala (*vendito bonorum*), a poverilac se namirivao iz novca ostvarenog prodajom dužnikove imovine.⁹⁰

Prodaja imovine privrednog društva kao celine je alternativa prodaji dužnika putem prenosa udela/akcija u privrednom društvu. Ona se može sprovoditi kako van, tako i unutar stečajnog postupka.

Prodaja celine imovine privrednog društva van stečaja jedan je od načina sprovođenja koncentracije privrednih društava. Ona se sastoji u prenosu ukupnosti prava na stvarima i drugih imovinskih prava (prava svojine i drugih stvarnih prava na pokretnim i nepokretnim stvarima, hartijama od vrednosti, potraživanjima, licencama i dr.) na drugog subjekta. Osnovna prednost za kupca koji se opredeli za ovaj način koncentracije privrednih društava, u poređenju sa kupovinom udela, odnosno akcija u privrednom društvu, ogleda se u tome što se on može sprovesti i bez saglasnosti svih vlasnika udela, odnosno akcija. Tako, na primer, u domaćem zakonodavstvu o privrednim društvima, za prodaju imovine velike vrednosti potrebna je odluka skupštine društva, koja se donosi kvalifikovanom većinom glasova.⁹¹ Nesaglasni članovi ili akcionari imaju pravo da od

---

⁸⁵ Čl. 13, st. 11 ZPDRS.

⁸⁶ Čl. 13, st. 13 ZPDRS.

⁸⁷ Vidi fusnotu 74.

⁸⁸ H. Held, op. cit., 573–574; Magdolna Sič, “*Cessio bonorum* rimskog prava na temu ličnog bankrota savremenog prava”, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, br. 2, 2009, 259–279.

⁸⁹ M. Sič, op. cit., 259.

⁹⁰ *Ibidem*, 276.

⁹¹ Čl. 471, st. 4 ZPDS; čl. 434, st. 4 ZPDRS.

društva traže da otkupi njihove udele ili akcije, ali ne mogu sprečiti realizaciju prodaje. Dalje, kod kupovine celine imovine privrednog društva, kupac u pravilu može da bliže odredi predmet kupovine, odnosno da neke stvari ili prava isključi iz kupovine (eng. *cherry picking*).⁹² Ovakav način prenosa može doneti i poreske prednosti, jer se kupac može koristiti pogodnostima umanjenja poreza zbog amortizacije. Kupac ne mora da vrši *due diligence*, jer kupovinom imovine na njega ne prelaze obaveze. Kupac može odlučiti da se izvrši i prenos pojedinih ugovora o radu na njega, ukoliko neke zaposlene želi da zadrži na radu.

Nakon transakcije, privredno društvo čija je imovina prodana u celini postaje prazna školjka – subjekt u pravu bez stvari i prava sa kojima bi mogao da obavlja neku privrednu aktivnost. Sve što privredno društvo poseduje nakon takve prodaje jeste novac koji je dobijen isplatom kupovne cene.⁹³ U slučaju prodaje dužnikove imovine kao celine van stečaja, članovi društva mogu odlučiti hoće li društvo nakon prodaje ići u likvidaciju, ili će nastaviti poslovanje tako što će se od novca ostvarenog prodajom nabaviti nove mašine, opremu, sirovine i druga sredstva za rad ili će novac uložiti u kupovinu akcija u drugom privrednom društvu. Nedostaci prodaje imovine privrednog društva u celini u poređenju sa prenosom udela/akcija su u tome što nije moguće ustupiti prava koja su vezana za ličnost (npr. koncesije, dozvole),⁹⁴ dok o prenosu ugovora sa dobavljačima, kupcima i zaposlenima kupac mora posebno da pregovara.

Kada se dužnikova imovina prodaje kao celina u stečajnom postupku, novac ostvaren prodajom ulazi u stečajnu masu iz koje stečajni upravnik izmiruje poverioce. Ukoliko se celina imovine društva-dužnika prodaje u toku redovnog stečajnog postupka, nakon prodaje imovine i izmirenja poverilaca, stečajni postupak se zaključuje i stečajni dužnik se briše iz registra, odn. prestaje da postoji kao lice u pravu. Prodaja dužnikove imovine kao celine može se sprovesti i u okviru postupka reorganizacije, na osnovu plana reorganizacije stečajnog dužnika. U pi-

⁹² Čl. 136, st. 2 ZoSS dopušta mogućnost da neki delovi imovine budu isključeni iz prodaje i kada se dužnik prodaje kao pravno lice. Takvo rešenje nema opravdanja, jer prenosom akcija ili udela privrednog društva dužnika, ne dolazi do promene vlasništva nad njegovom imovinom. Društvo dužnik nastavlja da bude vlasnik celokupne svoje imovine. Stoga nije jasno kako je moguće da se neki delove imovine isključe iz prodaje i uključe u stečajnu masu. Sudska praksa se ne izjašnjava po tom pitanju, već dosledno primenjuje zakonsko rešenje. Vidi: J. Obućina, op. cit., 362; rešenje Privrednog apelacionog suda 145/2017 od 26.04.2017, Bilten PAS, br. 4/17, 142–143.

⁹³ Kupovna cena se u pojedinim slučajevima može isplatiti i akcijama ili udelima u drugom privrednom društvu, ali ovaj način prodaje imovine ostaje izvan sfere našeg interesovanja.

⁹⁴ To stanovište potvrdili su sudovi Republike Hrvatske: "...prijevoznik koji obavlja javni linijski prijevoz putnika na određenoj liniji mora imati licencu i dozvolu za tu liniju, a ... dozvola nije prenosiva i može je koristiti samo prijevoznik kojem je izdana". Navedeno prema J. Čuveljak, op. cit., 760.

tanju je tzv. prenosni plan, kojim se predviđa prenos imovine stečajnog dužnika na novog subjekta, koji će nastaviti poslovanje sa prenetom imovinom.⁹⁵

Zakonodavstvo o stečaju Republike Srpske samo uzgredno pominje obe mogućnosti prodaje dužnikove imovine kao celine – kao način unovčenja stečajne mase u redovnom stečajnom postupku i kao meru reorganizacije društva dužnika. Kako je već pomenuto, u čl. 167 ZoSRS propisana je obaveza stečajnog upravnika da pribavi saglasnost odbora poverilaca za važnije radnje u stečajnom postupku, među kojima su namera prodaje privrednog društva ili nekog pogona i robnog skladišta u celini. Iz sadržine navedene odredbe naslućuje se da zakonodavac dopušta mogućnost da se celokupna imovina dužnika ili jedan njen deo koji predstavlja privrednu celinu proda kupcu na osnovu jednog pravnog posla. Odredbom čl. 202 st. 2 tač. 2) ZoSRS propisano je da se stečajnim planom može preneti deo imovine ili sva imovina na jedno ili više postojećih lica ili lica koja će tek biti osnovana, a odredbom tač. 4) istog člana da se može prodati sva imovina ili deo imovine stečajnog dužnika, sa razlučnim pravima ili bez razlučnih prava.

Osnovni nedostatak rešenja ZoSRS je u tome što prodaja imovine dužnika kao celine u redovnom stečajnom postupku nije detaljno uređena, za razliku od situacije kada se imovinska celina prodaje na osnovu usvojenog plana reorganizacije. Garancije zaštite interesa poverilaca prilikom prodaje celine imovine stečajnog dužnika u redovnom stečajnom postupku ne postoje. Obaveza stečajnog upravnika da pribavi saglasnost odbora poverilaca, odnosno skupštine poverilaca ako odbor nije formiran, za ovakav način unovčenja stečajne mase nije dovoljna brana eventualnim zloupotrebama, imajući posebno u vidu da je zakonodavac propisao da postupanje stečajnog upravnika suprotno obavezi pribavljanja saglasnosti nema uticaja na valjanost radnje u odnosu prema trećim licima.⁹⁶ Drugačije stoji stvar kada se prodaja imovine stečajnog dužnika kao celine obavlja u kontekstu postupka reorganizacije stečajnog dužnika, jer je procedura predlaganja, usvajanja, realizacije i nadzora na realizacijom stečajnog plana detaljno uređena odredbama ZoSRS.⁹⁷

Kako je već prethodno napomenuto, zakonodavac Srbije predvideo je zajednička pravila za prodaju celokupne imovine ili imovinske celine stečajnog dužnika i prodaju stečajnog dužnika kao pravnog lica. Stečajni upravnik je dužan da pribavi procenu celishodnosti takvog načina unovčenja u odnosu na prodaju pojedinačne imovine, koju izrađuje ovlašćeno stručno lice (procenitelj).⁹⁸ Na tu

---

⁹⁵ H. Hess, P. Groß, N. Reill-Ruppe, J. Roth, op. cit., 19.

⁹⁶ Čl. 168 ZoSRS.

⁹⁷ Čl. 203–238 i čl. 245–254 ZoSRS.

⁹⁸ Čl. 132, st. 2 ZoSS.

procenu imaju pravo da stave primedbu odbor poverilaca, razlučni i založni poverioci, ako je stvar ili pravo na kome oni imaju založno pravo obuhvaćeno prodajom. Predlog prodaje mora da sadrži sve uslove prodaje, uključujući i troškove angažovanja stručnih lica.⁹⁹ Zaključak o celishodnosti predloženog načina prodaje donosi sud.¹⁰⁰ Metodi prodaje su javno nadmetanje, javno prikupljanje ponuda i neposredna pogodba. Prodaja neposrednom pogodbom dopuštena je ako se sa takvim načinom prodaje saglasi odbor poverilaca.¹⁰¹ Prodaja javnim nadmetanjem i javnim prikupljanjem ponuda oglašava se u najmanje dva dnevna lista koji se distribuiraju na čitavoj teritoriji Srbije i na internet stranici ovlašćene organizacije, a oglas se objavljuje najmanje 30 dana pre dana određenog za javno nadmetanje ili dostavljanje ponuda.¹⁰²

Posebno su uređena prava razlučnih i založnih poverilaca. Osim što imaju pravo da stave primedbu na procenu vrednosti imovine koja je predmet prodaje, stečajni upravnik mora tražiti i njihovu saglasnost za prodaju neposrednom pogodbom ako imovina koja je predmet prodaje uključuje i stvari ili prava na kojima oni imaju založno pravo, predložena kupoprodajna cena ne pokriva pun iznos njihovog obezbeđenog potraživanja, a prethodno nije pokušana prodaja javnim nadmetanjem ili javnim prikupljanjem ponuda.¹⁰³

Zaštita prava poverilaca obezbeđena je u pravu Srbije opštim pravilima, koja se primenjuju nezavisno od načina unovčenja stečajne mase. Stečajni upravnik ima obavezu da obavesti stečajnog sudiju, odbor poverilaca, razlučne i založne poverioce, kao i sva lica koja su pokazala interes za imovinu stečajnog dužnika, bez obzira po kom osnovu, o nameravanoj prodaji, planu prodaje, načinu unovčenja, metodu prodaje i rokovima prodaje u roku od 15 dana pre dana oglašavanja javne prodaje, odnosno dana prodaje neposrednom pogodbom. Nije propisana obaveza obaveštavanja svih poverilaca, iako je predviđeno pravo svakog poverioca da stavi primedbu na predloženu prodaju u roku od pet dana od dana prijema obaveštenja.¹⁰⁴ Stečajni sudija odlučuje o podnetim primedbama zaključkom u roku od osam dana. Prodaja se ne može sprovesti pre donošenja odluke suda o primedbama.¹⁰⁵

---

⁹⁹ Čl. 132, st. 6 ZoSS.

¹⁰⁰ Čl. 132, st. 3 ZoSS.

¹⁰¹ Čl. 132, st. 10 ZoSS.

¹⁰² Čl. 132, st. 7 ZoSS.

¹⁰³ Čl. 132, st. 10 ZoSS.

¹⁰⁴ Čl. 133, st. 6 ZoSS.

¹⁰⁵ Čl. 133, st. 7 ZoSS.

U poređenju sa zakonodavcem Republike Srpske, zakonodavac Srbije po-veo je više računa o zaštiti interesa poverilaca prilikom prodaje imovine dužnika kao celine, ali je ta zaštita neadekvatna. Neopravdano je nadležnost za davanje saglasnosti na prodaju data odboru poverilaca, umesto skupštini poverilaca. Uprkos tome što je propisana obaveza pribavljanja saglasnosti odbora poverilaca za prodaju neposrednom pogodbom, ostaje dovoljno prostora za manipulaciju u pogledu određenja načina prodaje i, konsekventno, ostvarene prodajne cene. Samo javna prodaja obezbeđuje konkurenciju ponudilaca i adekvatno vrednovanje imovine stečajnog dužnika. Poverioci imaju mogućnost da stave primedbu na predloženu prodaju, ali je upitno na koji način će oni saznati za prodaju ako stečajni upravnik nema obavezu da svakog poverioca obavesti o prodaji?

Nekoliko stepenica više u odnosu na pravo Srbije u pogledu uređivanja instituta prodaje imovine stečajnog dužnika kao celine otišao je hrvatski zakonodavac, unapređujući pravna rešenja na osnovu iskustava stečenih u primeni Stečajnog zakona iz 1996. Zakon iz 1996. sadržao je odredbu sličnu odredbi čl. 167 ZoSRS o pravnim radnjama stečajnog upravnika od posebne važnosti. Za prodaju preduzeća, pogona ili robnog skladišta u celini zahtevala se saglasnost odbora poverilaca, odnosno skupštine poverilaca, ako odbor nije formiran.¹⁰⁶ Hrvatski zakonodavac koristio je termin “poduzeće”, kao sinonim za imovinsku celinu privrednog društva.¹⁰⁷ Hrvatski zakon predviđao je, za razliku od ZoSRS, posebne mere zaštite interesa poverilaca u slučajevima kada se imovinska celina prodaje licu sa kojim je dužnik u bliskom odnosu ili stečajnom poveriocu sa značajnim iznosom potraživanja, odnosno kada se prodaja vrši ispod cene. U prvom slučaju bila je potrebna saglasnost poverilaca, a u drugom stečajno veće je moglo odlučiti da se nameravano otuđenje može sprovesti samo uz saglasnost poverilaca.¹⁰⁸ Izmenama i dopunama Stečajnog zakona iz 1999, posebno je regulisan institut prodaje imovine stečajnog dužnika kao celine.¹⁰⁹ Taj institut je na odgovarajući način regulisan i u novom Stečajnom zakonu Hrvatske iz 2015.¹¹⁰

---

¹⁰⁶ Čl. 159 Stečajnog zakona RH, *Narodne novine RH*, br. 44/96.

¹⁰⁷ Očigledno je zakonodavac RS prilikom preuzimanja odredbe Stečajnog zakona RH iz 1996. napravio grešku kada je termin “poduzeće” zamenio terminom privredno društvo. Ova dva pojma nisu sinonimi, jer pojam preduzeće ima ekonomsko značenje – celinu materijalnih, humanih i organizacionih elemenata koja funkcioniše kao jedan privredni subjekt, bez obzira da li ima svojstvo subjekta u pravu ili ne. Privredno društvo je organizacija sa svojstvom pravnog lica, koja ima svoje članove i osniva se radi obavljanja privredne delatnosti. Privredno društvo je pravni nosilac ekonomske celine materijalnih, ljudskih i organizacionih elemenata.

¹⁰⁸ Čl. 162 Stečajnog zakona RH iz 1996.

¹⁰⁹ Glava 2a, čl. 163a–163m, *Narodne novine RH*, br. 29/99.

¹¹⁰ *Narodne novine RH*, br. 71/2015 i 104/2017.

U novom hrvatskom pravu, odluku o prodaji imovine stečajnog dužnika kao celine donosi skupština poverilaca, na osnovu izveštaja stečajnog upravnika, odnosno nalaza i izveštaja veštaka. Skupština odlučuje o načinu i uslovima prodaje, te o bitnim sastojcima ugovora o prodaji imovine dužnika kao celine. Odluka o prodaji donosi se kvalifikovanom većinom glasova poverilaca. Da bi odluka o prodaji bila punovažna, potrebno je da za nju glasa više od polovine poverilaca koji su učestvovali u glasanju, pri čemu zbir potraživanja poverilaca koji su glasali za odluku mora biti dvostruko veći od zbira potraživanja poverilaca koji su glasali protiv odluke, ne računajući potraživanja razlučnih poverilaca. Svaki poverilac i razlučni poverilac imaju pravo prigovora na odluku. Sud potvrđuje odluku o prodaji, pri čemu vodi računa da se takvim načinom prodaje poverioci ne dovedu u nepovoljniji položaj od onog u kom bi bili da se imovina dužnika prodaje u delovima, kao i o prigovorima poverilaca. Poverioci koji su podneli prigovor imaju pravo žalbe na rešenje suda o potvrđivanju odluke o prodaji, a svaki poverilac koji ima pravo namirenja iz stečajne mase ima pravo žalbe na rešenje suda kojim se uskraćuje potvrda odluke o prodaji.¹¹¹

Zakonodavac Hrvatske uređuje i postupak zaključenja ugovora o prodaji. Ugovor zaključuje stečajni upravnik u ime i za račun kupca. Ugovor je punovažan tek kada ga potvrdi stečajni sud. Svaki stečajni i razlučni poverilac ima pravo žalbe na rešenje suda kojim potvrđuje ugovor o prodaji ili uskraćuje njegovu potvrdu.¹¹²

Predmet ugovora o prodaji imovine dužnika kao celine su sve stvari i prava koji ulaze u stečajnu masu.¹¹³ Na ovaj način, zakonodavac Hrvatske posebno uređuje šta predstavlja celinu imovine dužnika za svrhe redovnog stečajnog postupka. Ugovorom o prodaji se predmet prodaje može na drugačiji način odrediti. Kupac po samom zakonu stiće pravo svojine i na stvarima i pravima na kojima treće lice ima izlučno pravo, izuzev ako to pravo nije upisano u javne knjige, te na stvarima i pravima na kojima postoji razlučno pravo trećih lica. Izlučni poverilac ima pravo da zahteva protivčinidbu ili pravo na naknadu štete iz stečajne mase. Razlučna prava nastavljaju da opterećuju delove imovine koji su prešli u svojinu kupca. Ugovorom o prodaji se može na drugačiji način urediti položaj razlučnih poverilaca, tako što će se ugovorom o prodaji predvideti da delovi imovine na kojima postoji razlučno pravo ostanu u stečajnoj masi.¹¹⁴

---

¹¹¹ Čl. 235 Stečajnog zakona RH.

¹¹² Čl. 237 Stečajnog zakona RH.

¹¹³ Čl. 238 Stečajnog zakona RH.

¹¹⁴ Čl. 241 Stečajnog zakona RH.

Nakon prodaje imovine dužnika kao celine stečajni postupak se nastavlja.¹¹⁵ Stečajni dužnik i dalje postoji kao subjekt u pravu, a u stečajnu masu ulazi iznos novca ostvaren isplatom kupovne cene, kao i stvari i prava za koje je ugovorom o prodaji izričito predviđeno da nisu obuhvaćeni prodajom. Kupac ne odgovara za obaveze dužnika, izuzev za obaveze obezbeđene razlučnim pravima do visine vrednosti stvari ili prava opterećenih razlučnim pravom, koji su obuhvaćeni prodajom.¹¹⁶ Stečajni poverioci namiruju se iz stečajne mase, po zakonskim pravilima o namirenju.¹¹⁷

Na kupca prelazi pravo vođenja parnica radi ostvarivanja prava stečajnog dužnika protiv trećih lica.¹¹⁸ Parnice radi pobijanja pravnih radnji stečajnog dužnika i parnice radi osporavanja potraživanja poverilaca stečajnog dužnika nastavlja da vodi stečajni upravnik. Ugovorom o prodaji se može na kupca preneti pravo da vodi parnice za pobijanje pravnih radnji stečajnog dužnika.¹¹⁹

ZAKLJUČAK

Analiza instituta prodaje stečajnog dužnika kao pravnog lica i prodaje imovine stečajnog dužnika kao celine potvrdila je početnu hipotezu da je reč o dva zasebna pravna instituta, koji zbog svog značaja za ishod stečajnog postupka i namirenje poverilaca i svojih osobenosti zaslužuju da budu odvojeno i detaljno uređeni u zakonima o stečaju.

Zakonodavac Republike Srpske posebno uređuje samo institut prodaje stečajnog dužnika kao pravnog lica, ne vodeći računa o imovinskim pravima vlasnika udela u društvu dužniku i povodeći sa za rešenjem prava Srbije, prema kome ugovor o prodaji zaključuje stečajni upravnik, iako on nije vlasnik udela ili akcija, već je zastupnik stečajnog dužnika kao objekta prodaje. Način i postupak prodaje nisu propisani, što je veliki propust zakonodavca, imajući u vidu da se prodajom dužnika kao pravnog lica stečajna masa unovčava u celini, jednim pravnim poslom. Zaštita interesa poverilaca nije obezbeđena, jer nisu predviđena pravna sredstva koja poveriocu mogu koristiti u toku postupka prodaje dužnika kao pravnog lica. Neophodno je ovaj institut urediti na potpuno nov način, tako što bi prodaja dužnika kao pravnog lica bila dopuštena samo u postupku reorganizacije, jer taj postupak nudi adekvatnije mehanizme zaštite interesa poverilaca (svrsta-

---

¹¹⁵ Čl. 246 Stečajnog zakona RH.

¹¹⁶ Čl. 243, st. 2 Stečajnog zakona RH.

¹¹⁷ Čl. 245 Stečajnog zakona RH.

¹¹⁸ Čl. 243, st. 3 Stečajnog zakona RH.

¹¹⁹ Čl. 243, st. 4 i 5 Stečajnog zakona RH.

vanje poverilaca u grupe za glasanje, donošenje odluke o usvajanju plana reorganizacije na skupštini poverilaca, potvrđivanje stečajnog plana od strane stečajnog sudije, pravo prigovora poverilaca na stečajni plan i pravo žalbe na rešenje stečajnog sudije o potvrđivanju ili odbijanju potvrđivanja stečajnog plana). Odredbe o stečajnoj reorganizaciji bilo bi potrebno dopuniti normama kojima bi se predvidelo pravo vlasnika udela u društvu dužniku da učestvuju u glasanju o stečajnom planu kojim se predviđa prenos vlasništva nad udelima. Zakonodavac Srbije na jedinstven način uređuje prodaju dužnika kao pravnog lica zajedno sa ostalim modalitetima unovčavanja stečajne mase. Zaštita interesa poverilaca, posebno neobezbeđenih, je nedovoljna, jer saglasnost na prodaju daje odbor poverilaca, a mogućnost stavljanja primedbi na izabrani metod prodaje ograničena je činjenicom da stečajni upravnik nema obavezu da obaveštava neobezbeđene poverioce o proceni celishodnosti i nameri prodaje. Konačno, rešenje prema kojem ugovor o prodaji dužnika kao pravnog lica zaključuje stečajni upravnik sa kupcem, protivi se elementarnim pravnim principima.

Kada je reč o institutu prodaje imovine stečajnog dužnika kao celine zakonodavac Republike Srpske je prevideo činjenicu da se i u redovnom stečajnom postupku stečajna masa može unovčiti tako što će se imovina dužnika otuđiti kao celina. Takav odnos zakonodavca je u potpunoj nesrazmeri sa efektivnim značajem ovog instituta, imajući u vidu da se kod ovog instituta celokupna stečajna masa unovčava na osnovu jednog pravnog posla i da loši uslovi pogodbe mogu imati pogubne posledice po interese poverilaca. Zakonodavac Srbije podrobnije uređuje postupak i uslove prodaje imovine kao celine, ali zakonska rešenja ne vode dovoljno računa o zaštiti interesa poverilaca. Nije predviđeno obaveštavanje svih poverilaca o proceni celishodnosti izabranog metoda prodaje i obaveštenje o samoj prodaji. Ostvarivanje prava na stavljanje primedbi neobezbeđenih poverilaca je time ugroženo, jer nema garancija da će oni biti obavešteni o radnjama stečajnog upravnika, a takođe nije jasno od kada u odnosu na te poverioce teku zakonski rokovi za stavljanje primedbi. Saglasnost na procenu celishodnosti i predloženu prodaju daje odbor poverilaca, kao i razlučni, odnosno založni poverioci. Prava neobezbeđenih poverilaca su zbog toga nedovoljno zaštićena.

Ovde su moguće dve solucije. Jedna je da se institut prodaje celine dužnikove imovine omogući isključivo kroz postupak stečajne reorganizacije, a druga je da se postupak, uslovi i dejstva prodaje dužnikove imovine kao celine posebno urede u delu zakona koji je posvećen redovnom stečajnom postupku. U prvom slučaju, neophodno bi bilo uneti u zakon izričitu odredbu kojom bi se predvidelo da je prodaja imovine dužnika kao celine moguća samo u postupku reorganizacije. Mi smo ipak, više skloni drugoj soluciji, jer zakonodavac ne bi trebalo da

ograničava poverioce u izboru načina unovčenja stečajne mase, a u cilju veće efikasnosti stečajnog postupka. Ukoliko se zakonodavac opredeli za drugu soluciju, potrebno je detaljno urediti institut prodaje imovine dužnika kao celine, posebno vodeći računa o zaštiti interesa svih stečajnih poverilaca, radi čijeg namirenja se stečajni postupak i vodi. Odluku o prodaji imovine kao celine svakako bi trebalo da donosi skupština poverilaca, na osnovu procene vrednosti imovine od strane ovlašćenog veštaka, a prodaja javnim nadmetanjem trebala bi da bude dominantan, ako ne i jedini moguć način prodaje.

Prof. Dr. DIJANA MARKOVIĆ-BAJALOVIĆ
Full Professor, Faculty of Law
University of East Sarajevo

LEGAL SIDE-TRACKS WHEN SELLING A DEBTOR IN INSOLVENCY

Summary

The insolvency laws and legal theory of the Republic of Srpska and Serbia do not clearly distinguish the shares deal v. asset deal as methods of converting a debtor's property into cash. The Insolvency Law of Serbia lays down the conditions and procedure for both sale models almost in the same way. The Insolvency Law of the Republic of Srpska stipulates the rules for selling a debtor as a legal person (i.e., a shares deal). At the same time, it merely enumerates the asset deal as one of the measures within the separate rules on reorganisation in insolvency. The legislator of the Republic of Srpska ignores the possibility of selling the debtor's entire assets through one transaction in the regular insolvency proceedings and the necessity of its detailed regulation in the Insolvency Law. The laws of Serbia and the Republic of Srpska pay little attention to the protection of creditors' interests. What is more, they ignore shareholders' rights when laying down the rules on selling a debtor as a legal person. In this article, we explain the Republic of Srpska and Serbia's insolvency legislation particularities and identify the loopholes and deficiencies regarding the sale of debtor/ sale of debtor's entire assets. We advocate for supplementing the insolvency laws with provisions stipulating separate conditions and procedures for both types of sales, as well as measures to protect creditors and shareholders' rights. The Croatian and German insolvency legislation may serve as models when doing this task.

Key words: insolvency, shares deal, asset deal

Literatura

Cahn A., Donald D. C., *Comparative Company Law*, Cambridge University Press, Cambridge, 2010.

Čuveljak J., *Komentar Stečajnog zakona*, Zagreb, 2018.

- Dika M., "Prodaja stečajnog dužnika kao pravnog lica", *Svojinski odnosi u pravnom poretku*, Tema V tradicionalnog susreta jugoslovenskih pravnika, održanog 12–14. decembra 1991. (ur. Perović, Slobodan), Tom 2, 1991.
- Gaughan, P. A. *Mergers, Acquisitions and Corporate Restructurings*, New York, 2002.
- Gorenc V., Slakoper Z., *Obvezno pravo*, Zagreb, 2009.
- Held H., "Pojam imovine u rimskom pravu", *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Zagrebu*, br. 3–4, 2015.
- Hess H., Groß P., Reill-Ruppe N., Roth J., *Insolvenzplan, Sanierungsgewinn, Restschuldbefreiung und Verbraucherinsolvenz*, C.F. Müller, 2014.
- Jovanović N., Radović V., Radović M., *Kompanijsko pravo*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2020.
- Keller U., *Insolvenzrecht*, München, 2020.
- Knight W.J.L., *The Acquisition of Private Companies*, London, 1992.
- Kozar V., "Prodaja stečajnog dužnika i privatizacija", *Informator*, br. 6, 2010.
- LoPucki L. M., Doherty J. W., "Bankruptcy Fire Sales", *Michigan Law Review*, Tom 106, br.1, oktobar 2007.
- Marjanović M., "Uslovi za prodaju stečajnog dužnika prema novim stečajnim propisima", *Pravo i privreda*, br. 10–12, Beograd, 2010.
- Nikšić S., "Imovina u građanskom pravu", *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Zagrebu*, br. 5–6, 2012.
- Obućina J., "Prodaja stečajnog dužnika kao pravnog lica", *Bilten sudske prakse privrednih sudova*, br. 2, 2019, Tematski broj.
- Radović V., *Stečajno pravo*, Knjiga prva, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2017.
- Roe M. J., "Bankruptcy and Debt: A New Model for Company Reorganization", *Columbia Law Review*, Tom 83, br. 3, 1983.
- Sič M., "Cessio bonorum rimskog prava na temu ličnog bankrota savremenog prava", *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu*, br. 2, 2009.
- Slijepčević D., "Pravni put zakonitog osporavanja prodaje imovine stečajnog dužnika", *Pravni život*, br. 11, Beograd, 2019.
- Spirović-Jovanović L., Dabić Lj., *Trgovinsko pravo*, Beograd, 2011.
- Stojanović M., "Pravne posledice prodaje stečajnog dužnika kao pravnog lica prema novim stečajnim propisima", *Usklađivanje poslovnog prava Srbije sa pravom EU* (ur. Radović Vuk), 2017.
- Vasiljević M., *Kompanijsko pravo*, Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd, 2019.
- Vedriš M., Klarić P., *Građansko pravo*, Narodne novine d.d., Zagreb, 2009.

- Velimirović M., "Ugovor o kupoprodaji stečajnog dužnika kao pravnog lica", *Zbornik radova u spomen prof. dr Miodraga Trajkovića*, (ur. Vasiljević Mirko), Beograd, 2006.
- Velimirović M., "Ugovor o prodaji stečajnog dužnika", *Pravni život*, br. 7–8, Beograd, 2004.
- Velimirović M., *Stečaj privrednog društva*, Službeni glasnik, Beograd, 2019.

Datumi prijema i prihvatanja rada

Primljen: 05.10.2020.

Prihvaćen: 08.11.2020.

ORIGINALAN NAUČNI RAD

SADRŽAJ – TABLE OF CONTENTS

Pravda i pravo

Justice and Law

La Justice et le Droit

UNIFIKACIJA PRAVA I PRAVNA SIGURNOST – II tom *UNIFICATION OF LAW AND LEGAL CERTAINTY – Vol. II*

Druga katedra

Second Department

PRAVO NA SLOBODU

RIGHT TO FREEDOM

1. Krivično-pravna i procesna zaštita ličnosti

Criminal-law and procedural protection of personality

Izazovi i rizici uvođenja video linka u krivični postupak

Challenges and risks of introducing a video link to criminal proceedings

– *Ivana Miljuš*, asistent Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu 5

Maloletnički kriminalitet i mere pojačanog nadzora nad maloletnim učiniocima krivičnih dela

Juvenile crime and measures of intense supervision over juvenile offenders

– *prof. dr Zoran Đurđević*, redovni profesor Kriminalističko-policijskog univerziteta, Beograd; *Aleksandra Spasojević*, dipl. psiholog - master, Centar za socijalni rad Valjevo 29

Nelson Mandela pravila (Mandelina pravila) – dalji korak u unifikaciji sistema zaštite lica lišenih slobode

The Nelson Mandela Rules (the Mandela Rules) - a step forward in the unification of the human rights system of the persons deprived of liberty

– *dr Sofija S. Vukićević-Vujičić*, docent Beogradske akademije poslovnih i umetničkih strukovnih studija; *Goran Milojević*, asistent Pravnog fakulteta za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija, Novi Sad 47

Pravna priroda i osnovne karakteristike koncepta istrage u krivičnom postupku Bosne i Hercegovine sa komparativnim osvrtom na koncept istrage u Srbiji	
Legal nature and basic characteristics of the investigation concept in the criminal proceedings of Bosnia and Herzegovina with a comparative review of the investigation concept in Serbia	
– <i>dr Sadržaj Karović</i> , vanredni profesor Pravnog fakulteta u Travniku, BiH; <i>dr Filip Mirić</i> , naučni saradnik Pravnog fakulteta Univerziteta u Nišu; <i>Jasmina Krštenić</i> , zamenik javnog tužioca Osnovnog javnog tužilaštva u Lazarevcu	59

2. Sloboda ličnosti

Freedom of Personality

Jednako priznanje pred zakonom lica sa mentalnim i intelektualnim oštećenjima	
Equal recognition of persons with mental and intellectual disabilities before the law	
– <i>prof. dr Olga Cvejić Jančić</i> , Univerzitet u Novom Sadu; <i>dr Melanija Jančić</i> , docent Fakulteta za evropske pravno-političke studije, Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu	75
Pravo na biomedicinski potpomognutu oplodnju kao alternativni način rađanja	
The right to biomedically assisted reproduction as an alternative way of giving birth	
– <i>prof. dr Zoran Ponjavić</i> , Univerzitet u Kragujevcu	97
Pravo na planiranje porodice – kontraceptivna sterilizacija	
Right to family planning – contraceptive sterilization	
– <i>prof. dr Olga Jović Prlainović</i> , redovni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Prištini sa privremenim sedištem u Kosovskoj Mitrovici	117
Promene u savremenom konceptu porodičnog života	
Changes in the contemporary family life concept	
– <i>dr Uroš Novaković</i> , docent Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu	133
Upravljanje i raspolaganje supružnika zajedničkom imovinom i odgovornost za obaveze	
Management and disposal by spouses of joint property and liability for obligations	
– <i>dr Dragan D. Pantić</i> , advokat u Velikom Gradištu	149

Nasilje u porodici kao pandemija iz senke: tamna strana mera za suzbijanje širenja Korona virusa Domestic violence as the shadow pandemic: dark side of the safety measures against Coronavirus – <i>dr Vida Vilić</i> , pomoćnik direktora za pravne poslove, Klinika za stomatologiju Niš	169
Prekid trudnoće: nove tendencije i stari nedostaci Abortion: new tendencies and old flaws – <i>mr Ivana Barač</i> , saradnik u nastavi Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu	185
3. Upravno-pravna zaštita slobode <i>Administrative-Law Protection of Freedom</i>	
Odnosi republičkih organa i organa jedinica lokalne samouprave u Srbiji Relations between republic bodies and bodies of local self-government units in Serbia – <i>prof. dr Dobrosav Milovanović</i> , redovni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu	205
Delotvornost vanrednih pravnih sredstava u upravnom postupku The effectiveness of extraordinary legal remedies in the administrative procedure – <i>prof. dr Predrag Dimitrijević</i> , redovni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Nišu; <i>dr Dejan Vučetić</i> , vanredni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Nišu	227
Elektronska uprava u funkciji podrške ostvarivanja javnih usluga u slučaju pandemije izazvane Korona virusom E-Government supporting the realization of public services in the event of a pandemic caused by the coronavirus – <i>Nataša Marković</i> , pomoćnik načelnika Uprave za upravne poslove, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije	251
Pet godina primene Zakona o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku Five years of the enforcement of the Law on protection of right to trial within reasonable time – <i>dr Vesna Bilbija</i> , viši savetnik u Upravnom sudu Republike Srbije ...	265
	605

Sporovi na tržištu električne energije Disputes at the electricity market	
– <i>Milan Kovačina</i> , šef Sektora za pravne poslove u Regulatornoj komisiji za energetiku Republike Srpske	279
Upravno izvršenje rešenja po novom Zakonu o opštem upravnom postupku Republike Srbije Administrative enforcement of the decision under the new Law on general administrative procedure of the Republic of Serbia	
– <i>Aleksandra Vasiljević</i> , Državno pravobranilaštvo Republike Srbije, doktorand Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu	297

Treća katedra

Third Department

PRAVO NA IMOVINU

RIGHT TO PROPERTY

A. Opšta pitanja – kodifikacije

General questions – codification

Unifikacija kao mjera pravne sigurnosti Unification as measure towards legal certainty	
– <i>prof. dr Branko Morait</i> , redovni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Istočnom Sarajevu, BiH	311
Understanding private law from a procedural perspective Razumevanje privatnog prava iz procesne perspektive	
– <i>dr Nataša Hadžimanović</i> , advokat u Four Knights LLC, Ženeva, Švajcarska	323

B. Svojina

Ownership

1.a. Svojina i druga stvarna prava

Ownership and other property rights

Osvrt na rang hipoteke u srpskom pravu Review of the mortgage rank in Serbian law	
– <i>prof. dr Nina Planojević</i> , redovni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Kragujevcu	333

Sticanje prava svojine na osnovu pravnog posla Acquisition of property rights based on a legal transaction – <i>prof. dr Duško Medić</i> , sudija Ustavnog suda Republike Srpske i redovni profesor Fakulteta pravnih nauka Panevropskog univerziteta “Apeiron” Banja Luka, Republika Srpska	353
Faktička eksproprijacija i zastarelost De facto expropriation and statute of limitations – <i>Predrag Trifunović</i> , doskorašnji sudija Vrhovnog kasacionog suda Srbije	371
<i>1.b. Svojina i nasleđe</i> <i>Ownership and inheritance</i>	
Javnobeležnički testament Notary’s testament – <i>Gordana Jovanović</i> , javni beležnik Trećeg osnovnog suda u Beogradu	387
C. Ugovor i odgovornost za štetu <i>Contract and Liability for Damage</i>	
The right of withdrawal under EU consumer law Pravo na odustanak od ugovora prema potrošačkom pravu EU – <i>dr Mateja Durović</i> , vanredni profesor, King’s College London, Ujedinjeno Kraljevstvo	411
2. Porezi <i>Taxes</i>	
Iskaz svedoka – dokaz u poreskom postupku Witness statement – evidence in tax procedure – <i>prof. dr Gordana Ilić-Popov</i> , redovni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu	427
Poreska procedura u uslovima informaciono-tehnološke modernizacije Tax procedure in the circumstances of IT modernization – <i>prof. dr Marina Dimitrijević</i> , redovni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Nišu	443
	607

3. Privredna društva and Insurance

Commercial Companies

- Primena odredbe člana 2. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o poreskom postupku i poreskoj administraciji u stečajnom postupku
Application of Article 2 of the Law on amendments to the Law on tax procedure and tax administration in insolvency proceedings
- *Jasminka Obučina*, predsednik Privrednog apelacionog suda u Beogradu 457
- Stavovi i predlozi stečajnih sudija o potrebi izmena Zakona o stečaju
Attitudes and proposals of bankruptcy judges on the need for amendments to the Bankruptcy law
- *dr Branko Radulović*, vanredni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu; *Marko Radović*, sudija Privrednog suda u Beogradu 473
- Pravne stranputice kod prodaje dužnika u stečaju
Legal side-tracks when selling a debtor in insolvency
- *prof. dr Dijana Marković Bajalović*, redovni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Istočnom Sarajevu, BiH 493
- Javno-privatna partnerstva u energetsom sektoru
Public-private partnerships in energy sector
- *Hristina Vojvodić*, doktorand Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu 521

Osiguranje

Insurance

- Insurance distribution directive and digital innovation in the insurance industry: a critical assessment
Direktiva o distribuciji osiguranja i digitalne inovacije u industriji osiguranja: kritička analiza
- *prof. dr Wolfgang Rohrbach*, Danube University Krems, Austrija; *dr Katica Tomić*, Law office BVM, Beč, Austrija 541
- Osnovne karakteristike osiguranja od odgovornosti za štetu po životnu sredinu
Main characteristics of environmental insurance liability
- *dr Mirjana Glintić*, naučni saradnik Instituta za uporedno pravo, Beograd 555

4. Radni odnosi

Labour Relations

Utvrđenje postojanja radnog odnosa od strane suda Determination of employment relation by court – <i>dr Mirjana Popović</i> , savetnik Vrhovnog kasacionog suda Srbije.	571
Usklađivanje profesionalnih i porodičnih dužnosti i pravna sigurnost zaposlenih s porodičnim dužnostima u Srbiji Reconciling professional and family responsibilities and legal certainty of employees with family responsibilities in Serbia – <i>Kristina Balnožan</i> , doktorand Pravnog fakuleta Univerziteta u Beogradu	587

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

340.137(082)

340.131(082)

342.721(082)

347.233(082)

**КОПАОНИЧКА школа природног права Слободан Перовић (33 ; 2020 ;
Београд)**

Unifikacija prava i pravna sigurnost : zbornik radova 33. susreta Kopaoničke škole prirodnog prava - Slobodan Perović : međunarodna naučna konferencija, Beograd, 23. decembar 2020. Tom 2 = Unification of law and legal certainty : collection of papers from the 33rd Meeting of Kopaonik school of natural law - Slobodan Perović : international scientific conference, Belgrade, december 23, 2020. Vol. 2 / [glavni i odgovorni urednik, editor in chief Jelena S. Perović Vujačić]. - Beograd : Kopaonička škola prirodnog prava - Slobodan Perović, 2020 (Novi Sad : Futura). - 609 str. ; 24 cm

Na vrhu nasl. str.: Universitas Iuris naturalis Copaonici. - Tiraž 300. - Napomene i bibliografske reference uz tekst. - Bibliografija uz svaki rad. - Summaries.

ISBN 978-86-903009-9-0

ISBN 978-86-903009-7-6 (za izdavačku celinu)

а) Право -- Унификација -- Зборници б) Правна сигурност -- Зборници в) Право на имовину -- Зборници г) Право на слободу и безбедност личности -- Зборници

COBISS.SR-ID 28130825

**KOPAONIČKA ŠKOLA
PRIRODNOG PRAVA
SLOBODAN PEROVIĆ**

Universitas Iuris
Naturalis Copaonici